

Kenmerken van een edu- tekstbestand

Kenmerken van een edu-tekstbestand

NB: als deze tekst is uitgeprint en bewaard, controleer dan op <http://educatief.dedicon.nl> op de pagina van de klantenservice onder 'Leesvormen' of er een nieuwere versie beschikbaar is!

Tip: daar vind je ook de handleidingen 'Sneller werken met Edu-tekstbestanden in Word' en 'Edu-tekstbestanden en schermuitleessoftware'.

Algemeen

- Een Edu-tekstbestand is een Word-bestand, dat is geoptimaliseerd voor studiedoeleinden voor het gebruik in Word met schermuitleesprogramma's (vergroting en/of spraak en/of brailleleesregel).
- **Let op:** het bestand bevat geen afbeeldingen.
- Verkrijgbaar op cd en als download.

Nadere bijzonderheden

(Volgorde: alfabetisch op voornaamste trefwoord).

Aanvullingen

Didactische aanvullingen en/of vervangende omschrijvingen of opdrachten komen alleen voor in boeken voor het primair onderwijs die vanaf medio 2014 zijn aangevraagd voor brailleleerlingen. De manier waarop dat gebeurt, is ontwikkeld in project EDDA, zie: <http://www.project-edda.nl/toegankelijke-opdrachten/>.

Aanwijzingen

Waar nodig zijn aanwijzingen toegevoegd voor blinde lezers. Bijvoorbeeld:

- een verwijzing naar reliëftekeningen
- een omschrijving van een afbeelding of de tekst die in een afbeelding is te lezen
- opmerkingen van Dedicon wanneer iets is weggelaten

Voor deze aanwijzingen wordt ND gebruikt: 'Noot van Dedicon'. 'eND' staat voor 'einde noot van Dedicon'.

Afbeeldingen

In de Edu-tekstbestanden staan geen afbeeldingen. Hoe er met afbeeldingen wordt omgegaan, hangt in de eerste plaats af van de vraag, voor welke soort onderwijs het boek is: primair onderwijs, voortgezet onderwijs, of hoger onderwijs. Sinds medio 2014 gelden de volgende 'regels'.

- **Primair onderwijs (Edda)**
Er wordt door Dedicon een selectie gemaakt van 'onmisbare' afbeeldingen. Deze zijn nodig om de lesstof te kunnen begrijpen of een opdracht te kunnen maken. Die afbeeldingen worden omschreven en/of er wordt een tactiele tekening gemaakt. Als er een tactiele tekening is gemaakt, wordt er een (eenvoudige) verwijzing naar een tactiele tekening in de tekst opgenomen ('TT' ofwel 'tactiele tekening').
- **Voortgezet onderwijs**
Voor iedere afbeelding met daarin tekst en/of onderschrift en/of bijschrift wordt een verwijzing opgenomen:

ba (begin afbeelding)
ND (noot van Dedicon) eND
Onderschrift en/of bijschrift (indien aanwezig in het origineel)
ea (eind afbeelding)

De noot van Dedicon kan bevatten:

- Deze afbeelding wordt niet weergegeven.
- Een omschrijving (Als de afbeelding belangrijk is om de tekst of opdracht te kunnen begrijpen).
- De tekst die in de afbeelding staat.

NB 1: Bij kwadranten en schema's wordt de plaats van de tekst aangehouden. Dus als een kwadrant rechtsboven begint (kwadrant 1), staat de tekst uit het kwadrant 2 rechtsonder, kwadrant 3 linksonder en kwadrant 4 linksboven. De volgorde wordt dan: 4 – 1 – 3 – 2.

NB 2: Afbeeldingen waar geen tekst in staat en geen onder- of bijschrift bij staat, worden niet vermeld.

NB 3: mogelijk is er wel een tactiele tekening van gemaakt; in de tekeningenband is de bedoelde tekening te vinden door te zoeken op paginanummer en – afhankelijk van wat er in het originele boek staat – nummer of onderwerp van de tekening).

- **Hoger onderwijs**

In **studieboeken** worden alleen ondertitels en bijschriften omgezet. Ook tekst uit schema's wordt soms omgezet (op dezelfde wijze als in het voortgezet onderwijs).

Fonetische tekens

Hiervoor is voor het Nederlandse braille nog geen oplossing gevonden; fonetisch schrift wordt weggelaten in Edu-tekstbestanden.

Invullen

Tot medio 2014 werden 3 invulpuntjes gebruikt om aan te geven dat ergens iets ingevuld moest worden. De leerling moe(s)t dan de puntjes weghalen en het antwoord invullen. Sinds medio 2014 worden vierkante haken gebruikt om een 'invoerveld' aan te duiden: []. De leerling kan het antwoord hiertussen zetten. Zo blijft het ingevulde antwoord altijd gemakkelijk terug te vinden.

In boeken voor het basisonderwijs worden alle 'invoervelden' op die manier gemarkeerd. Dus:

4 + = 6 wordt 4 + [] = 6
4 + 2 = wordt 4 + 2 = []
Jan ... een ei wordt Jan [] een ei
Jan pelt een ... wordt Jan pelt een []

In boeken voor het voortgezet en hoger onderwijs worden alle 'invoervelden' die in het boek door een grafische aanduiding zijn aangegeven (bijvoorbeeld: ..., _____, of een vakje) vervangen door []. In het geval dat achter een vraag of opgave witruimte is, wordt echter geen [] toegevoegd.

Lettertype

Het gebruikte lettertype, Arial Unicode, is schreefloos waardoor het gemakkelijk(er) leesbaar is voor slechtzienden. Lettertype, -grootte en/of -kleur en achtergrondkleur kunnen naar eigen voorkeur worden ingesteld in Word.

Muziek

Wordt niet weergegeven in de Edu-tekstbestanden.

Naamgeving van de geleverde Edu-tekstbestanden

Map met titel. In die map zit(ten) een (of meer) Word-document(en), waarbij de titel wordt voorafgegaan door de paginanummers, bijvoorbeeld:

Map: Taal_actief_Taal_Groep_8_A_Taalboek_EDU.

Bestand: p0008-0145_ Taal_actief_Taal_Groep_8_A_Taalboek_EDU.doc

Navigatiestructuur

Door middel van een koppenstructuur en een klikbare inhoudsopgave.

Opmaak

Tot medio 2014 werd de tekst zo plat mogelijk aangeboden; vanaf medio 2014 is de opmaak uitgebreid met tabellen en voetnoten.

Opsommingen

Opsommingen zijn zodanig opgenomen, dat Word ze niet herkent als opsommingen. Er zitten voordelen en nadelen aan deze werkwijze. Een voordeel is dat bijvoorbeeld aantekeningen kunnen worden tussengevoegd, zonder dat er automatisch opsommingstekens of –nummers worden aangemaakt. Een nadeel is dat je geen gebruik kunt maken van de navigatiemogelijkheid van schermuitleesprogramma's, om naar de volgende opsommingslijst te springen.

Pagina-aanduiding

Pagina's worden ongeacht wat in het originele boek staat, aangeduid met pp met daarachter (zonder spatie) het paginanummer; bijvoorbeeld pp56. Dit is gedaan om het snel zoeken met Ctrl+F van een pagina mogelijk te maken; het levert een unieke combinatie en vereist minimaal typewerk. Het werkt ook voor pagina's met een afwijkende nummering, zoals romeinse cijfers (bijvoorbeeld ppVI of ppxxxix).

Paginanummering

De paginanummering loopt synchroon met die in het originele boek, waardoor je met Ctrl+G naar een pagina kunt springen.

(Helaas werkt dit – met name in complexe studieboeken – niet altijd helemaal goed en kom je soms op een voorafgaande bladzijde terecht; hiervoor is nog

geen technische oplossing gevonden; wel een functionele: zie het punt 'pagina': zoeken met Ctrl +F).

NB: de paginanummering blijft ook wanneer aantekeningen, antwoorden, uitwerkingen, enz. worden toegevoegd, synchroon lopen met het origineel. Eén boekpagina kan dus meerdere Word-bladzijden beslaan.

Productinformatie

In sommige boeken, meestal voor studenten in het hoger onderwijs, zijn bij het productieverzoek speciale wensen gehonoreerd. Meestal zijn er met het oog op snellere productie gedeeltes van het boek niet omgezet. Dit wordt dan in de productinformatie vermeld. Als er geen bijzonderheden zijn, is er geen productinformatie opgenomen.

Symbolenlijst

In braille kunnen niet-latijnse letters en symbolen niet rechtstreeks worden weergegeven; daarom zijn extra tekens en/of afkortingen nodig. In de symbolenlijst worden gebruikte tekens verklaard, evenals de afkortingen die in de noten van Dedicon worden gebruikt, zoals: ba - ea, bk - ek (begin afbeelding - einde afbeelding, begin kader - einde kader).

Tabellen

Tabellen worden weergegeven als Word-tabellen.

(Voorheen werden tabellen omschreven en de waarden in de rijen werden door puntkomma's gescheiden. Dat gebeurde sinds 2013 zodanig, dat de lezer ze eventueel met Word naar tabel kon converteren).

Grote tabellen worden waar nodig gesplitst. In die gevallen is de begeleidende tekst aangepast.

Soms worden tabellen gekanteld (bijvoorbeeld als er veel kolommen zijn en maar twee rijen). In die gevallen is de begeleidende tekst aangepast.

Veranderingen in de tekst: zie

- Aanvullingen: didactische aanvullingen en/of vervangende omschrijvingen of opdrachten
- Aanwijzingen
- Volgorde

Voet- en eindnoten

Deze zijn als voetnoten in Word opgenomen.

(Als er een hoofdstuk is met eindnoten, is dit wel terug te vinden in de klikbare en de oorspronkelijke inhoudsopgave, maar daar wordt vermeld dat de eindnoten als voetnoten zijn opgenomen).

Volgorde

Tot medio 2014 werd de tekst omgezet 'van kft tot kft'. Sinds medio 2014 wordt alle informatie die voorafgaat aan de tekst, maar die de leerling niet eerst hoeft te lezen om met het boek aan de slag te gaan (colofon, flaptekst, reclame e.d.) naar achteren verplaatst en is te vinden via de klikbare inhoudsopgave. Tekst die eerst gelezen moet worden, zoals een leeswijzer, is wel voor de lesteksten geplaatst.

Vreemde talen

Vanaf medio 2014 worden in boeken met meerdere talen zinnen in de 'bijtaal' gemarkeerd, waardoor ze met spraaksynthese, mits een stem is geïnstalleerd die de betreffende talen ondersteunt, correct worden uitgesproken.

Vreemde talen met niet-Latijnse letters

In veel gevallen zijn hier nog geen afdoende oplossingen gevonden, bijvoorbeeld voor talen waarbij accenten worden toegevoegd (Oud-Grieks).

Wiskundige formules

Wiskundige formules zijn sinds 2009 vervangen door de 'Dedicon-notatie', geverifieerd door de wiskundewerkgroep van de Onderwijsinstellingen Bartiméus en Visio en te vinden op wiskunde.dedicon.nl. Deze notatie is 'lineair', waardoor zij bruikbaar is met een brailleleesregel.

